

Watervogels en roofvogels januari 1993

Piet van Vliet

Inleiding

De midwintertelling van watervogels rond half januari is al jarenlang een internationale happening. Onder auspiciën van het International Waterfowl and Wetlands Research Bureau vindt deze telling plaats in tientallen landen. Van IJsland tot Egypte en van Finland tot Senegal. Het doel is het verkrijgen van inzicht in aantallen, verspreiding en aantalsverloop. In Nederland is de organisatie nu in handen van SOVON.

Een verandering die dit jaar is ingevoerd is het niet alleen tellen van watervogels, maar ook van meeuwen en steltlopers. Verder zijn er monitorgebieden ingesteld. Dit zijn de gebieden die bij voorkeur elk jaar geteld moeten worden.

Naast bovenstaande landelijke afspraken nemen wij ook alle waarnemingen van roofvogels mee.

In dit artikel worden alle waarnemingen als totalen getoond. In de tekst worden enkele opvallende zaken toegelicht en worden hier en daar wat losse waarnemingen aangehaald.

Teldata en -gebieden

Het telweekend dit jaar was het weekend van 16 en 17 januari. In noodgevallen kan daar maximaal een week van worden afgeweken. Het is duidelijk dat een te grote spreiding het vergelijken van de resultaten bemoeilijkt.

De hele regio van de VWG Zuid-Kennemerland is geteld, dat wil zeggen vooral de plekken waar de kans op watervogels het grootst is.

De monitorgebieden zijn de AWD, de havens van IJmuiden, het Noordzeekanaal tot Buitenhuisen en het Recreatiegebied Spaarwoude dat daaraan aansluit. Dit omvat de oude Spaarndammerpolders t/m zijkanaal C en het IJ. Verder naar het zuiden de Hekslootpolder, het Noorder Buiten Spaarne, de Mooie Nel en de Liede.

Zoals gezegd hebben wij ons niet beperkt tot deze gebieden, maar zijn wij geïnteresseerd in het totale gebied, inclusief de Haarlemmermeer.

Het weer

Het leek even wat te worden. Vrijdag Nieuwjaarsdag en het daarop aansluitende weekend waren een genot voor schaatsend Nederland. Ideaal! Het had een week lang gevroren tot -9°C en vooral zaterdags was het schitterend. 's Maandags echter zette de dooi alweer in en na een aantal gure dagen was er het weekend daarop al geen ijs meer. Nog een weekend later was het telweekend. Dat was voor de tellers niet slecht. Er was wel bewolking en wind, maar het bleef droog en het was zelfs uitzonderlijk warm: 's nachts niet onder de 9°C en overdag tot 14°C .

Het vriesweer in het begin van de maand kan echter nog van invloed geweest zijn. Watervogels die daardoor verjaagd waren, waren mogelijk niet alle teruggekeerd.

Watervogels

In tabel 1 staan alle watervogels die al jarenlang geteld worden. Het totaal is lager dan in 1992. Dit patroon is niet alleen te vinden bij een aantal talrijke soorten, zoals Wilde Eend en Kuifeend (door de vorst?). Ruim de helft gaat in aantal achteruit.

Als we het rijtje afgaan zien we dit jaar geen duikers. Een nieuwe soort voor deze telling is de Kuifaalscholver. De Blauwe Reiger scoorde het hoogste aantal (186 exx.) sinds hij in 1985 voor het eerst werd meegeteld.

De ganzen waren niet zo nadrukkelijk aanwezig als vorig jaar. Wel werden in december 1992 nog Rietganzen in de Haarlemmermeer gezien in aantallen tot ca. 150. Verder is er toevallig een losse waarneming van Kolganzen op 16 januari. Toen werden vanaf de Reddingsbrigade 80 exemplaren "naar Noord" gezien.

Ook de Nijlgans bereikte zijn maximum sinds 1981 met 207 exemplaren. De losse waarnemingen geven dan ook al waarnemingen van meer dan 100 exx. in één keer (108 exx. in de Velsbroek op 2 januari 1993). Hoewel het een klein getal betreft was de Krooneend ook aan zijn top. Tegen het langjarig gemiddelde van 2 exemplaren steken de 10 exemplaren van nu sterk af. Alle exemplaren werden opgeëist door de AWD.

De IJseend liet het dit jaar afweten na twee jaar met 9 exemplaren. Het Waterhoen tenslotte is net over zijn top, maar nog steeds één van onze talrijkste watervogels. Na de Meerkoet, Wilde Eend, Smient en Kuifeend is het de vijfde meest talrijke soort.

Tabel 1. Tijdens midwintertelling waargenomen watervogels.
Voor afkortingen zie tabel 2.

Soort	1992	1993	AWD	IJm.	Recr.	Hlmm.	Rest
Roodkeelduiker	1	0	0	0	0	0	0
Parelduiker	1	0	0	0	0	0	0
Dodaars	97	90	35	7	31	15	2
Fuut	252	342	4	152	38	105	43
Roodhalsfuut	1	1	0	1	0	0	0
Kuifduiker	1	0	0	0	0	0	0
Aalscholver	177	148	7	75	35	26	5
Kuifaalscholver	0	2	0	2	0	0	0
Roerdomp	4	2	1	0	0	0	1
Blauwe Reiger	162	186	20	6	20	100	40
Knobbelzwaan	205	229	81	0	50	64	34
Kleine Zwaan	8	0	0	0	0	0	0
Wilde Zwaan	40	43	43	0	0	0	0
Rietgans	456	23	0	0	0	23	0
Kolgans	159	0	0	0	0	0	0
Grauwe Gans	4	7	0	0	0	7	0
Soepgans	132	24	0	0	10	3	11
Canadese Gans	1	0	0	0	0	0	0
Brandgans	1	1	0	0	1	0	0
Nijlgans	114	207	0	2	77	35	93
Casarca	4	5	0	0	4	0	1
Bergeend	31	13	0	0	4	9	0
Carolina-eend	0	1	0	0	0	1	0
Mandarijneend	2	2	2	0	0	0	0
Smient	2494	2142	0	9	2082	50	1
Krakeend	412	411	55	14	303	24	15
Wintertaling	203	281	179	0	28	65	9
Wilde Eend	7048	5819	345	92	874	3027	1481
Soepeend	453	161	0	0	9	99	53
Pijlstaart	7	9	3	0	0	0	6
Slobeend	75	56	9	0	31	16	0
Krooneend	1	10	10	0	0	0	0
Tafeleend	468	355	164	4	59	104	24
Witoogeend	1	0	0	0	0	0	0
Kuifeend	2939	1979	808	201	341	409	220
Toppereend	6	1	0	0	0	1	0
Eidereend	180	102	0	102	0	0	0
IJseend	9	0	0	0	0	0	0
Zwarte Zeeëend	0	1	0	1	0	0	0
Brielduiker	83	80	74	1	0	1	4
Nonnetje	10	23	22	0	0	1	0
Middelste Zaagbek	16	43	0	42	0	0	1
Grote Zaagbek	84	114	83	5	0	9	17
Rosse Stekelstaart	1	1	0	0	0	0	1
Waterral	2	4	2	0	0	0	2
Waterhoen	1388	1379	13	4	126	351	885
Meerkoet	7208	7219	1303	445	1393	2951	1127
Zeekoet	0	1	0	1	0	0	0
Totalen	24941	21517	3263	1166	5516	7496	4076

Meeuwen en steltlopers

Nieuw waren dus de meeuwen en steltlopers. De totalen zijn daarom niet vergelijkbaar met andere jaren. Om die reden zijn de nieuw getelde soorten nog apart opgenomen in tabel 2.

Het zijn, zoals verwacht, vooral de meeuwen die, geconcentreerd op enkele plaatsen, talrijk aanwezig zijn. Bij de pier waren er zo'n 25.000 aanwezig. Hetzelfde geldt voor de strandlopers: er werden leuke aantallen gemeld. Van de Drieteenstrandloper kwam later in de maand nog een losse waarneming van 420 exemplaren. Heel aardig zijn de Kluut in de Vereenigde Binnenpolder, 3 Tureluurs in de AWD en de Wulpen, waarvan 45 exx. in de Haarlemmermeer geteld werden.

Tenslotte zijn van deze soortgroep nog als losse waarnemingen een Grote Jager op 24 januari en een Zwartkopmeeuw op 23 januari gezien.

Tabel 2. Tijdens midwintertelling waargenomen steltlopers en meeuwen. AWD=Amsterdamse Waterleidingduinen; IJm.=IJmuiden; Recr.=Recreatiegebied Spaarnwoude; Hlmm.=Haarlemmermeer.

Soort	1993	AWD	IJm.	Recr.	Hlmm.	Rest
Scholekster	20	0	11	7	2	0
Kluut	1	0	0	1	0	0
Kievit	49	0	0	19	30	0
Drieteenstrandloper	300	0	300	0	0	0
Paarse Strandloper	12	0	12	0	0	0
Bonte Strandloper	73	0	73	0	0	0
Watersnip	15	0	0	10	0	5
Wulp	51	0	0	6	45	0
Tureluur	3	3	0	0	0	0
Steenloper	44	0	44	0	0	0
Kokmeeuw	15664	7	10350	2778	2070	459
Stormmeeuw	5336	0	5009	192	86	49
Kleine Mantelmeeuw	68	3	63	2	0	0
Zilvermeeuw	16817	0	15750	938	101	28
Grote Mantelmeeuw	254	0	210	42	2	0
Drieteenmeeuw	10	0	10	0	0	0
Meeuw spec.	1300	0	0	1300	0	0
Totaal	40017	13	31832	5295	2336	541

Roofvogels

In tabel 3 zien we dat het totaal aantal roofvogels ook achterblijft bij 1992. Dat was dan ook een uitzonderlijk jaar met 64 Buizerds. Nu waren het er ongeveer de helft, maar dat is nog steeds hoger dan ooit geteld sinds 1985. Voor de Torenavalk geldt dat laatste ook.

De Havik blijft constant op 5 exemplaren. Uit de Haarlemmermeer steeg een kreet op van verrukking toen daar een Slechtvalk gezien werd. Eveneens in die contreien blijken nog meer Ransuilen te zitten dan eerder in deze telling werd geregistreerd.

Tabel 3. Tijdens midwintertelling waargenomen roofvogels. Voor afkortingen zie bijschrift bij tabel 2.

Soort	1992	1993	AWD	IJm.	Recr.	Hlmm.	Rest
Bruine Kiekendief	1	0	0	0	0	0	0
Blauwe Kiekendief	5	3	1	0	0	1	1
Havik	5	5	2	0	0	0	3
Sperwer	24	32	20	0	2	1	9
Buizerd	64	33	10	1	4	7	11
Torenavalk	55	40	3	1	13	22	1
Slechtvalk	0	1	0	0	0	1	0
Ransuil	5	14	0	0	0	14	0
Totaal	159	128	36	2	19	46	25

Tot slot

Onderstaande tellers worden hartelijk bedankt en worden bij deze uitgenodigd voor de volgende telling. Deze is in het weekend van 15 en 16 januari 1994. Tenzij anders afgesproken, wordt ieder verzocht hetzelfde gebied als vorig jaar te tellen.

F. Alink	F. de Groot	P. de Nobel
H. Assendelft	H. Groot	T. Salman
F. + T. Bloem	H. Heidweiller	M. + M. Schalkwijk
H. Boddeke	T. Hoek	H. Schouten
H. Boersbroek	E. v. Huijssteeden	R. Smit
F. Cottaar	P. de Jong	J. Stuart
C. v. Deursen	P. Kok	P. Thomas
E. Dijkstra	A. Koper	H. Vader
F. Dorël	J. + Z. Kottman	T. Visser
H. Fonteyne	G. v. Leeuwen	W. v. Vlaardingen
S. Geelhoed	C. Looij	P. v. Vliet
L. v. Goor	R. Luntz	J. Weyers

Literatuur

- Groot, H., 1993. Vogelwaarnemingen in Zuid-Kennemerland Afleveringen 109 en 110. Fitis 29 (1 en 2).
- Roomen, M. van, 1992. Handleiding Watervogelproject SOVON.
- Vliet, P. van, 1992. Watervogels en roofvogels januari 1992. Fitis 28 (4): 191-196.

Zoals gebruikelijk werden (vrijwel) alle Middelste Zaagbekken in het telgebied IJmuiden waargenomen. Foto: Piet Munsterman.